



บทที่ 4

ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค

- ทฤษฎีอรรถประโยชน์
- ทฤษฎีเส้นความพอใจเท่ากันและ
เส้นงบประมาณ



อรรถประโยชน์

ความหมาย

ความพึงพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้า





อรรถประโยชน์

ทฤษฎีอรรถประโยชน์ต้องมีข้อสมมติฐาน ดังนี้

- อรรถประโยชน์ของผู้บริโภคสามารถนับจำนวนเป็นยูทิล (Util)
- ผู้บริโภคต้องมีเหตุผลในการเลือกซื้อสินค้าเพื่อให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุดจากสินค้าหลายชนิดและสามารถซื้อสินค้าจากงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด
- สินค้ามีคุณสมบัติเหมือนกันและซื้อขายเป็นหน่วยย่อยๆได้



อรรถประโยชน์รวม

อรรถประโยชน์รวม (Total Utility : TU) คือความพึงพอใจทั้งหมดที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้า สามารถหาได้จากผลรวมของอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่ม

$$TU = \sum_{i=1}^n MU_i$$



อรรถประโยชน์ส่วนเพิ่ม

อรรถประโยชน์ส่วนเพิ่ม (Marginal Utility : MU) คือ ความพึงพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย สามารถหาค่าได้จากส่วนการเปลี่ยนแปลงของอรรถประโยชน์รวมส่วนต่างการเปลี่ยนแปลงของปริมาณ

$$MU = \frac{\Delta TU}{\Delta Q}$$

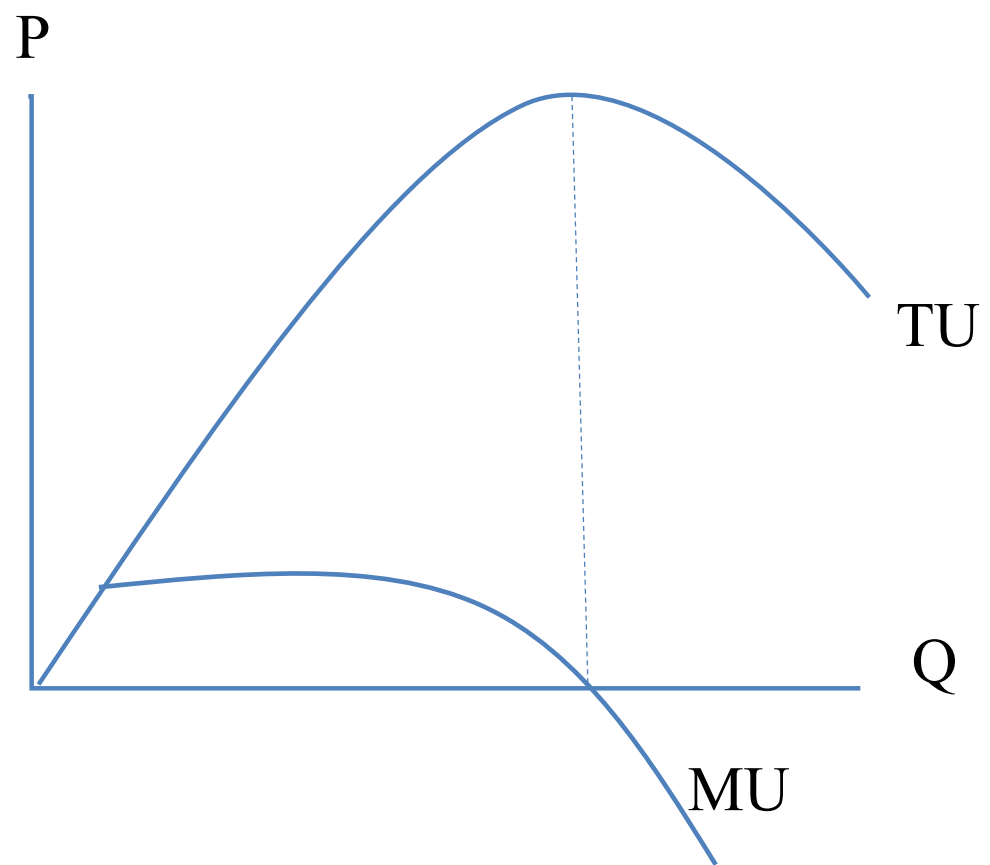


ตารางอรรถประโยชน์รวมและอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่ม

จำนวนเค้ก (Q)	อรรถประโยชน์รวม (Total Utility : TU)	อรรถประโยชน์ส่วนเพิ่ม (Marginal Utility : MU)
0	0	-
1	20	20
2	35	15
3	48	13
4	56	8
5	61	5
6	61	0
7	56	-5
8	46	-10



กราฟ





ดุลยภาพของผู้บริโภค

ในความเป็นจริงผู้บริโภคมีทางเลือกมากมายในการบริโภคสินค้า และบ่อยครั้งที่ผู้บริโภคไม่ได้ทำการบริโภคสินค้าเพียงชนิดเดียว ขอยกตัวอย่างของนายโล่ในการบริโภคเค้กร่วมกับนม โดยนายโล่มีเงินที่จะบริโภคสินค้าทั้ง 2 ชนิดอยู่ที่ 260 บาท ส่วนราคาเค้กชิ้นละ 40 บาท ราคานมแก้วละ 20 บาท ซึ่งนายโล่ได้ให้ข้อมูลดังนี้

Q	เค้ก			นม		
	TU ₁	MU ₁	MU ₁ /P ₁	TU ₂	MU ₂	MU ₂ /P ₂
1	20	20	0.5	10	10	0.5
2	35	15	0.375	19	9	0.4
3	48	13	0.275	27	8	0.4
4	56	8	0.2	33	6	0.3
5	61	5	0.125	37	4	0.2
6	61	0	0	38	1	0.05



การวิเคราะห์

จากตาราง จุดที่ $MU_1/P_1 = MU_2/P_2$ จะเป็นการบริโภคเค้กที่ 4 ชิ้นและบริโภคนมที่ 5 แก้ว โดยใช้เงิน $4 \times 40 = 160$ บาท สำหรับเค้ก และ $5 \times 20 = 100$ บาท สำหรับนม ดังนั้นจากการที่ผู้บริโภคมีเงิน 260 บาท นั้น ผู้บริโภคจะสามารถบริโภค ณ จุดดังกล่าวได้ เพราะใช้เงิน $160 + 100 = 260$ บาทพอดี ทั้งนี้ในอีกจุดหนึ่งที่ $MU_1/P_1 = MU_2/P_2$

$$\frac{MU_1}{P_1} = \frac{MU_2}{P_2} = \frac{MU_3}{P_3} = \dots = \frac{MU_{\dots}}{P_{\dots}} \quad \text{กรณีสินค้ามากกว่า 2 ชนิด}$$



แบบฝึก

ตัวอย่าง สมมติให้ผู้บริโภคมีเงินอยู่ 10 บาท เพื่อซื้อสินค้า 3 ชนิด A,B,C ราคาสินค้า A,B,C คือ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ

Q	สินค้า A		สินค้า B		สินค้า C	
	MU_A	$\frac{MUA}{PA}$	MU_B	$\frac{MUB}{PB}$	MU_C	$\frac{MUC}{PC}$
1	5	5	7	3.5	9	3
2	4	4	6	3	8	2.6
3	3	3	5	2.5	7	2.3
4	2	2	3	1.5	5	1.6
5	1	1	1	0.5	1	0.3



จะเห็นได้ว่าดุลยภาพของผู้บริโภคจะเกิดขึ้น เมื่อ

$$\frac{MUA}{PA} = \frac{MUB}{PB} = \frac{MUC}{PC} = 3$$

นั่นคือผู้บริโภคจะบริการสินค้า A จำนวน 3 หน่วย สินค้า B จำนวน 2 หน่วย และสินค้า C จำนวน 1 หน่วย โดยที่ใช้เงินในการบริโภค

สินค้า A เท่ากับ $3 \times 1 = 3$ บาท

สินค้า B เท่ากับ $2 \times 2 = 4$ บาท

สินค้า C เท่ากับ $1 \times 3 = 3$ บาท



เส้นความพอใจเท่ากันและเส้นงบประมาณ

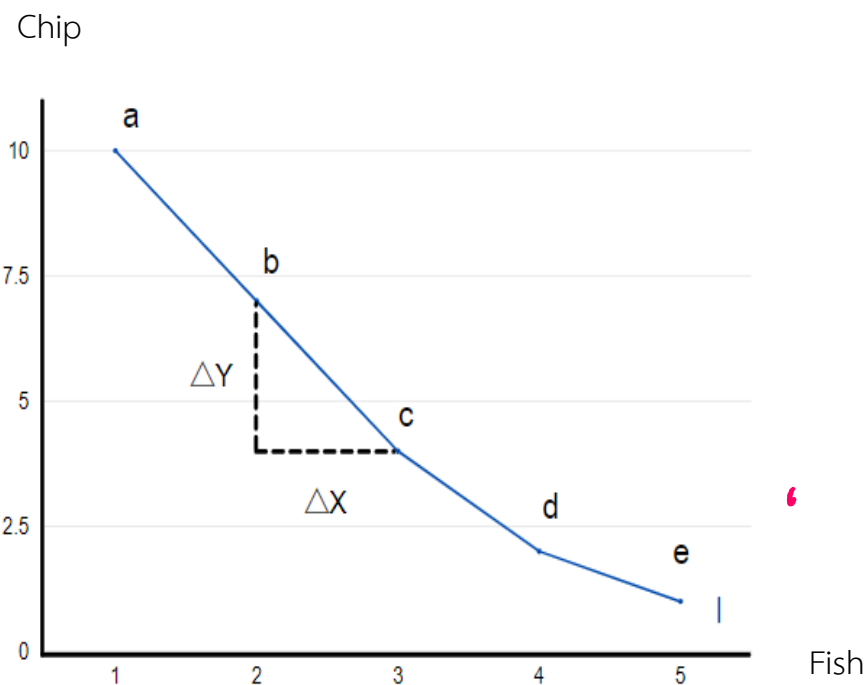
เส้นความพอใจเท่ากัน (Indifference Curve : IC)

เป็นเส้นที่แสดงส่วนผสมของการบริโภคสินค้าหรือบริการ 2 ชนิด ที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจเท่ากันจากการบริโภคสินค้าหรือบริการทั้ง 2 ชนิดนั้น



แผนการซื้อสินค้า A และ B

ทางเลือก	สัดส่วนการบริโภค	
	Fish	Chips
1	1	10
2	2	8
3	3	4
4	4	2
5	5	1





คุณสมบัติของเส้นความพอใจเท่ากัน

1. เป็นโค้งลดลงจากซ้ายไปขวาหรือมีค่าความชันเป็นลบ
2. เส้นความพอใจเท่ากัน จะมีลักษณะโค้งเว้าเข้าหาจุดกำเนิด และให้เห็นว่าสินค้า 2 ชนิด ไม่สามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์
3. เส้นความพอใจเท่ากันสำหรับผู้บริโภคคนหนึ่ง อาจมีได้หลายเส้น
4. เส้นความพอใจเท่ากันแต่ละเส้นจะตัดกันไม่ได้ เนื่องจากจุดทุกจุดบนเส้นความพอใจเท่ากันจะให้ค่าความพอใจเท่ากัน



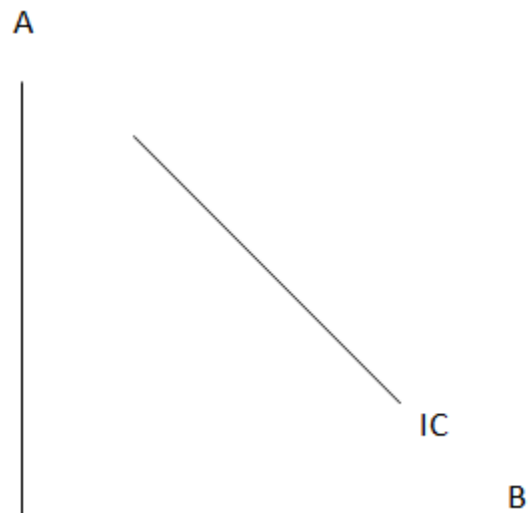
อัตราส่วนเพิ่มของการทดแทนกันของสินค้า 2 ชนิด

หมายถึง จำนวนการบริโภคของสินค้าชนิดหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงการบริโภคสินค้าอีกชนิดหนึ่ง

เมื่อผู้บริโภคต้องการบริโภคสินค้าชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้นจำเป็นต้องลดการบริโภคสินค้าอีกชนิดหนึ่งลงหรืออีกทางหนึ่ง เมื่อผู้บริโภคลดการบริโภคสินค้าชนิดหนึ่งลง ก็สามารถบริโภคสินค้าอีกชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้นได้ โดยที่ความพอใจของผู้บริโภคที่ได้รับจากการบริโภคยังคงเดิม



แผนการซื้อสินค้า A และ B ที่เป็นสินค้าที่ทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์

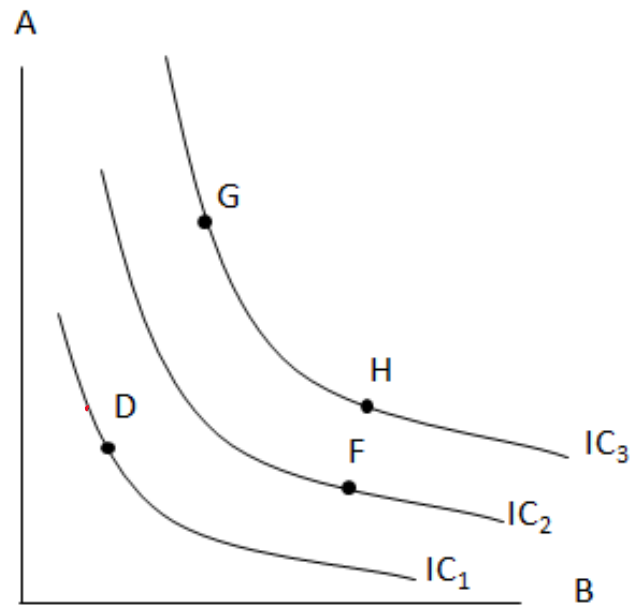


แผนการซื้อ	จำนวนการซื้อ	
	สินค้า A	สินค้า B
แบบที่ 1	1	5
แบบที่ 2	2	4
แบบที่ 3	3	3
แบบที่ 4	4	2
แบบที่ 5	5	1



เส้นความพอใจเท่ากันสำหรับผู้บริโภคคนหนึ่ง

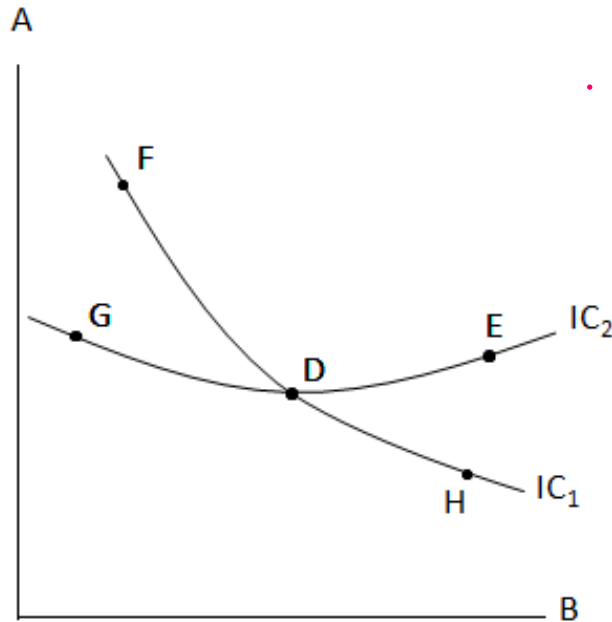
อาจมีได้หลายเส้น ซึ่งเส้นที่อยู่ด้านขวามือหรือด้านบนจะแสดงถึงความพอใจเท่ากัน ในระดับที่มากกว่าเส้นที่อยู่ทางด้านซ้ายหรือด้านล่าง





เส้นความพอใจเท่ากันแต่ละเส้นจะตัดกันไม่ได้

เนื่องจากจุดทุกจุดบนเส้นความพอใจเท่ากันจะให้ค่าความพอใจเท่ากันจะให้ค่าความพอใจเท่ากัน และเส้นที่อยู่ทางขวาจะมีความพอใจ จากการบริโภคสินค้ามากกว่า แต่ถ้าเส้นความพอใจตัดกันจะแสดงถึงความขัดแย้งจากคุณสมบัติที่กล่าวมา





เส้นงบประมาณ (Budget Line : BL)

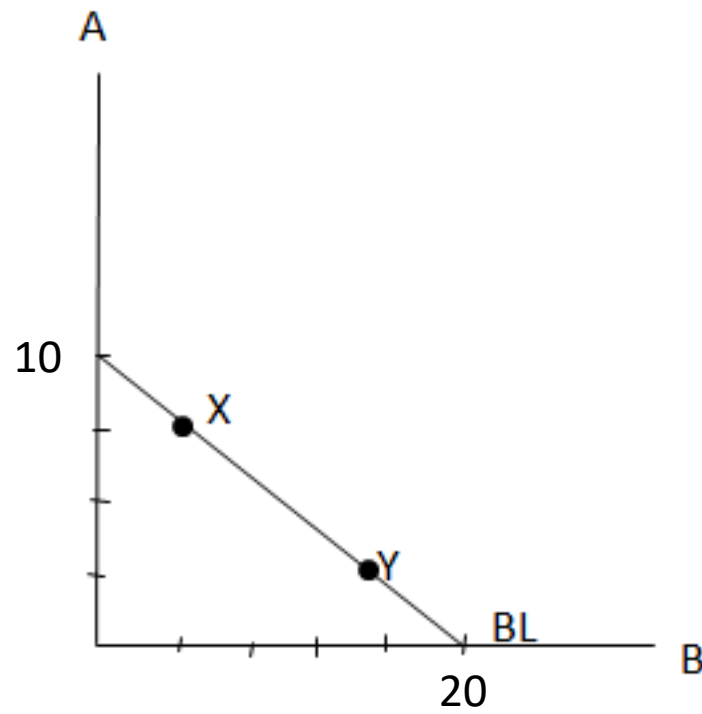
ในการซื้อสินค้านั้น ผู้บริโภคจะต้องมีอำนาจซื้อที่มาจากรายได้หรือที่เรียกว่า งบประมาณ

เส้นงบประมาณ เป็นเส้นที่แสดงงบประมาณในการจัดหาสินค้าหรือบริการ 2 ชนิด ที่ทำให้ งบประมาณจากการบริโภคสินค้าหรือบริการทั้ง 2 ชนิดเท่ากัน

ตัวอย่าง สมมติให้ผู้บริโภคคนหนึ่ง มีงบประมาณ 100 บาท เขาต้องการซื้อสินค้า 2 ชิ้น โดยที่เขาจะสามารถซื้อสินค้าตามราคาตลาดและตามความพึงพอใจโดยต้องจ่ายเงินหมดพอดี ซึ่งราคาสินค้า A หน่วยละ 10 บาท และสินค้า B หน่วยละ 5 บาท ถ้าเขานำเงินทั้งหมดไปซื้อสินค้า A เพียงอย่างเดียว เขาจะสามารถซื้อสินค้า A ได้ 10 หน่วย และถ้าซื้อสินค้า B เพียงอย่างเดียว เขาจะสามารถซื้อสินค้า B ได้ 20 หน่วย ซึ่งสามารถนำมาสร้างเส้นงบประมาณได้



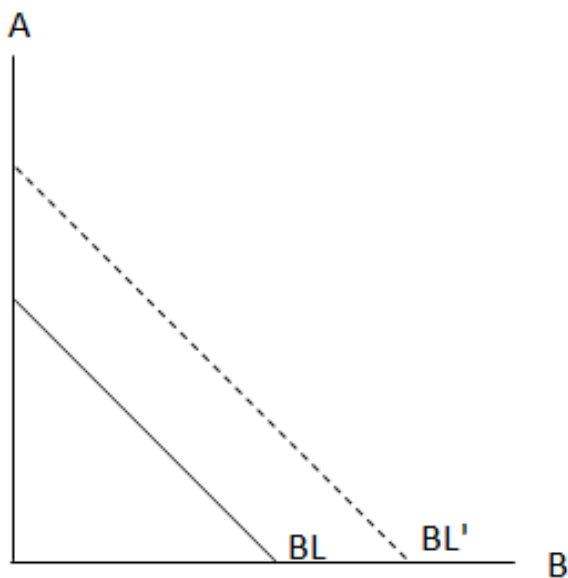
เส้นงบประมาณ (Budget Line : BL)



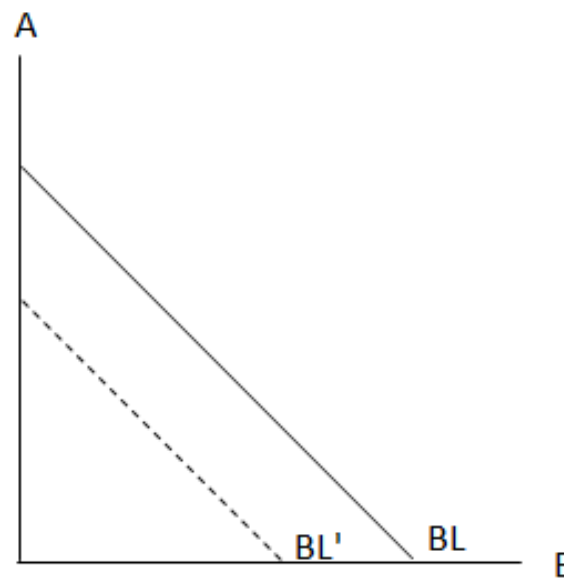


การเปลี่ยนแปลงเส้นงบประมาณ

ถ้าผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มขึ้น เส้นงบประมาณก็จะเลื่อนไปทางขวาในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้บริโภคมีรายได้ลดลง เส้นงบประมาณก็จะเลื่อนไปทางซ้าย



เส้นงบประมาณเลื่อนไปทางขวา



เส้นงบประมาณเลื่อนไปทางซ้าย



ดุลยภาพของผู้บริโภคโดยพิจารณาจากเส้นความพอใจเท่ากันและเส้นงบประมาณ

เส้นความพอใจเท่ากันที่แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจในการบริโภคสินค้า และเส้นงบประมาณที่แสดงให้เห็นถึงอำนาจซื้อที่มีอยู่ ทำให้ดุลยภาพของผู้บริโภคอยู่ที่จุดที่เส้นความพอใจเท่ากันสัมผัสกับเส้นงบประมาณ

